

Nr 7

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om översyn av reglerna för uppskattning av naturaförmåner, m.m.

(2 avd.)

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I:99 av herrar *Ringaby* och *Sveningsson* samt II:125 av herr *Hedin*, vari hemställts, att riksdagen hos Kungl Maj:t snarast begär en utredning av värdesättning på jordbrukarnas naturaförmåner och bostadshyror i enlighet med vad i motionerna anförts; ävensom

2) de likalydande motionerna I:254 av herr *Kronstrand m.fl.* och II:211 av herr *Antby m.fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta att vedbränsle som utvinnes genom röjning och förbrukas i egen bostad ej skall betraktas som beskattningsbar naturaförmån».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I:99 och II:211.

Av innehållet i de föreliggande motionerna må här återges följande.

I de likalydande motionerna I:99 och II:125 uttalas, att praktiskt taget alla människor har någon förmån av sitt yrke eller sin anställning. Beskattningen av dessa förmåner är dock inte enhetligt eller rättvist utformad. För alla anställda gäller t. ex. numera s. k. skattefria trivselförmåner i form av förtäring, kläder, rabatter o. d. i den mån de inte överstiger ett värde av 400 kr. om året. För en villa- eller sommarstugeägare gäller i praktiken att vederbörande kan utnyttja produkter från t. ex. tomtmarken intill ett värde av 2% på taxeringsvärdet, vilket ofta torde kunna betydligt överstiga 400 kr. om året. För en jordbrukare däremot lämnas inga förmåner obeskattade. Med hänsyn till de omnämnda trivselförmånerna för anställda och möjligheten för ägare till annan fastighet än jordbruksfastighet att fritt utnyttja naturaförmåner till värden av ganska stora belopp, måste det anses som stötande mot rättvisan att t. ex. en småbrukare med många barn skall tvingas upptaga den i eget hushåll använda mjölken till ett pris av t. ex. 70 öre litern när han själv får sälja densamma till ca 47 öre litern.

Det kan heller inte anses rimligt att jordbrukare skall ta upp hemmaförbrukade ägg till ett pris av kr. 4:25 per kg., ett pris som många dagar av året ligger högre än handlarnas minutpriser.

I motionerna framhålles vidare att även jordbrukares bostadsförmåner är för högt värderade. En modern bostad om 4 rum och kök skall i Örebro län upptagas till ett värde av 2 210 kr. om året, vilket måste anses orealistiskt när det gäller rena landsbygden. En sådan hyra går inte att få ut i praktiken om inte läget är osedvanligt bra. En hållbar jämförelse kan här göras med lantarbetaravtalet, där hyresvärdet för exakt samma bostad framräknats till 1 450 kr. om året. Att ha ett betydligt högre hyresvärde för brukarens egen bostad än för dennes anställda finner motionärerna omotiverat och egendomligt.

Med hänsyn till dessa olikheter vid värderingen av naturaförmåner och bostäder och de möjligheter till fria förmåner som medges andra yrkesgrupper måste det enligt motionärernas mening vara rimligt, att jordbrukaren får ta upp sina naturaförmåner till det pris han själv betingar sig på orten och att bostadsvärdena samordnas med gällande hyror enligt lantarbetaravtalet.

Till stöd för yrkandet i *de likalydande motionerna I:254 och II:211* framhålles, att all möjlig stimulans bör ges åt skogsägarna för en rationell skötsel av ungskogen. Den tid som en skogsägare använder för röjning i ungskog ger inte någon omedelbar ekonomisk utdelning. Rotvärdet är lika med noll, och det vedbränsle som utvinnes täcker i regel ej arbetskostnaderna. Det synes under dessa förhållanden orimligt, att en jordbrukare vid sin självdeklaration har att upptaga värdet av röjningsvirket från egen skog, vilket användes till uppvärmning av den egna bostaden, som inkomst. Den villaägare eller annan, som hjälper en skogsägare med röjning och som ersättning får behålla röjningsbränslet, brukar ej taxeras för denna förmån. Det vore konsekvent att båda kategorierna behandlades lika.

Liknande frågor som de i förevarande motioner upptagna har tidigare behandlats av riksdagen vid flera tillfällen. Senast hade *1960 års riksdag* att i anledning av de då väckta motionerna I:421 och II:507 ta ställning till yrkande om översyn av de bestämmelser, som vid beskattningen tillämpats i fråga om värderingen av bostads- och andra naturaförmåner. Enligt motionärernas mening var värdesättningen av sådana förmåner stundom alltför hög. Beträffande uppskattningen av värdet å förmån av fri bostad hade motionärerna gjort gällande att olika bedömningsgrunder tillämpades i skilda delar av landet. Bevillningsutskottet avstyrkte bifall till motionerna i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 14. Därvid framhöll utskottet att det i första hand ankom på taxeringsnämnderna att med till-

lämpning av de regler, som intagits i kommunalskattelagen, och under beaktande av omständigheterna i de enskilda fallen uppskatta naturaförmånernas värde. För att inom varje län få i möjligaste mån likformig värdering av ofta förekommande naturaförmåner brukade länets prövningsnämnd före taxeringsarbetets början i anvisningar tillkännage de värden som prövningsnämnden avsåg att tillämpa i normalfallen vid prövning av besvär över taxeringsnämndernas beslut. Dessa anvisningar plögade frångås endast då speciella omständigheter förelåg. Av stor betydelse för enhetligheten inom riket var att förslagen till länsanvisningar granskades av riksskattenämnden, som företog justeringar av ojämnheter i de olika förslagen. Genom denna granskning hade enligt vad utskottet erfarit en utjämning länen emellan åstadkommits och de ojämnheter som alltjämt kvarstod finge anses vara av ringa betydelse. Det var enligt utskottets mening tämligen väl sörjt för åstadkommande av en så enhetlig och efter olika konsumtionsvanor anpassad värdering av naturaförmåner som rimligen kunde begäras. Att genom särskilda utredningsmän vidtaga en översyn av normerna för naturaförmånens värdering vid beskattningen torde knappast vara påkallat.

Utskottet

I de förevarande motionerna har upptagits vissa spörsmål rörande värdering vid beskattningen av olika naturaförmåner, som kommer ägare eller brukare av jordbruksfastighet till godo. Utskottet upptar först till behandling yrkandet i de likalydande motionerna I: 99 och II: 125, att riksdagen hos Kungl. Maj:t snarast begär en utredning av värdesättningen på jordbrukarnas naturaförmåner och bostadshyror.

Enligt motionärernas mening är det rimligt att en jordbrukare beskattas för uttagna produkter från fastigheten efter det pris han själv kan betinga sig på orten och att bostadsvärdena samordnas med gällande hyror enligt lantarbetaravtalet.

Bestämmelserna i kommunalskattelagen rörande värdesättningen av naturaförmåner är hållna i allmänna ordalag. Principen anges i 42 § jämte anvisningar, varvid föreskrives att värdet av bostad, produkter, varor eller andra naturaförmåner i första hand skall beräknas efter ortens pris, d. v. s. det pris som skulle ha gällt, om den skattskyldige haft att för penningar skaffa sig förmånerna.

Såvitt gäller värderingen av uttagna produkter synes motionärerna åsyfta en ändring av den nyss angivna principen därhän att icke detaljhandelspriset på orten utan producentpriset skall läggas till grund för värderingen. För en sådan omläggning synes emellertid icke kunna anföras tillräckliga skäl. Utskottet vill erinra om att principen att värdesättningen skall ske

efter detaljpriset tillämpas inte bara i fråga om uttag från jordbruksfastighet utan i samtliga förvärvskällor. Det bör emellertid understrykas att det i princip inte är detaljpriset i närliggande samhälle som skall läggas till grund, utan det detaljpris, som i allmänhet kommer till användning, då jordbrukaren försäljer förnödenheter till kringboende löntagare och andra för deras egen konsumtion.

Beträffande värdesättningen av förmån av fri bostad anser motionärerna att en samordning bör ske med gällande hyror enligt lantarbetaravtalet. Till detta vill utskottet erinra att värderingen av bostadsförmån skall ske med ledning av i orten gällande hyrespris. Att av de skäl motionärerna angivit göra avsteg från denna huvudregel synes inte böra ifrågakomma. I den mån de i lantarbetaravtalet angivna hyrorna överensstämmer med ortens pris kommer emellertid automatiskt en samordning att ske.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om de åtgärder som vidtagits för att få en så likformig värdesättning av naturaförmåner som möjligt. Till ledning för taxeringsnämndernas verksamhet brukar prövningsnämnderna årligen utfärda s. k. länsanvisningar, varav framgår vilka normer prövningsnämnden i länet har för avsikt att tillämpa i normalfallen vid prövning av taxeringsbesvär. Även om sådana anvisningar inte är bindande för taxeringsnämnderna, frångås de i allmänhet endast då speciella omständigheter föreligger. De av vederbörande landskamrerare upprättade förslagen till länsanvisningar granskas — innan de fastställs av prövningsnämnderna — inom riksskattenämnden, som i syfte att främja enhetligheten inom riket föreslår åtgärder till utjämning av rådande differenser mellan de olika förslagen. Givetvis tas i detta sammanhang hänsyn till olika konsumtionsvanor, olika priser m. m. i skilda delar av landet.

Riksskattenämnden har också till uppgift att fastställa de värden å naturaförmåner i form av kost och bostad, som skall angivas i källskattetabellerna och ligga till grund för beräkning av preliminär A-skatt. Till grund för värderingen ligger vissa undersökningar rörande konsumtionsvanor och genomsnittlig bostadsstandard, som hänför sig till tiden före år 1947. Enligt vad utskottet erfarit har Kungl. Maj:t den 3 juni 1960 efter framställning av riksskattenämnden uppdragit åt socialstyrelsen att verkställa en undersökning, huruvida grunderna för sammansättningen och värderingen av konsumtions- och bostadsvanorna överensstämmer med den faktiska utvecklingen.

Genom en dylik undersökning torde ytterligare material förebringas, som kan bli av betydelse för en riktig uppskattning av naturaförmånens värde. Med hänsyn härtill anser utskottet sig inte böra biträda yrkandet i motionerna I: 99 och II: 125 om en särskild utredning i ämnet.

Utskottet övergår härefter till yrkandet i motionerna I: 254 och II: 211 att vedbränsle som utvinnes genom röjning och förbrukas i egen bostad ej skall betraktas som skattepliktig naturaförmån. Givetvis bör som motionärerna framhåller en rationell skötsel av ungskogen uppmuntras. Detta bör emellertid ske på annat sätt än genom skattefrihet för bränsle, som utvinnes vid gallring av sådan skog, i synnerhet som en specialregel av dylik innebörd skulle föranleda åtskilliga svårigheter vid tillämpningen. Utskottet avstyrker därför bifall till yrkandet i de sistnämnda motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 99 av herrar Ringaby och Sveningsson samt II: 125 av herr Hedin angående beskattningen av jordbrukarnas naturaförmåner, ävensom

2) de likalydande motionerna I: 254 av herr Kronstrand m. fl. och II: 211 av herr Antby m. fl. om undantagande av visst vedbränsle från beskattning som naturaförmån, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 februari 1961

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Jansson, fröken Ranmark, herrar Söderquist, Oscar Carlsson, Kronstrand, Torsten Mattsson och Gustaf Henry Hansson; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Allard, Kollberg, Nilsson i Svalöv, Engkvist, Andersson i Essvik, Eriksson i Bäckmora, Kristenson i Göteborg, Rydén och Björkman.